

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. I. An & quotuples dari possit lex pœnalis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

nate, hoc est nisi velint poenam subire? Sicut aliquis per votum hanc privatam legem poenalem sibi potest imponere, vovendo scilicet se nunquam iusurum, vel si ludere contingat, se datum elemosynam pauperibus. Talis autem lex, quam sic ferret legislator, esset vera, & mere poenalis, ut constabit ex dicendis conclusione sequenti: Ergo lex mere poenalis dari potest.

2. Dico secundò, multiplicem esse legem poenalem.

Probatur: Lex enim poenalis dividitur primò in eam, quæ poenam tantum comminatur, ita ut non incuratur, nisi accedat iudicis sententia vel executio; & in eam, quæ ipso facto poenam infligit, & per seipsam exequitur, vel obligat reum ad exequendum, non expectatà iudicis sententia aut executione.

3. Dividitur secundò in purè poenalem, & mixtam. Mixta dicitur illa quæ continet duo præcepta: unum faciendi actum quem præcipit, vel abstinendi ab actu quem prohibet; alterum, exequendi vel subeundi poenam appositam, nisi fiat actus præceptus, vel nisi abstinetur ab actu prohibito. Purè verò poenalis illa est, quæ unum tantummodo præceptum disjunctivum continet, nimirum vel faciendi actum præscriptum, vel subeundi poenam appositam; ita ut ad parendum legi & vitandum peccatum, alterutrum sufficiat; potest enim legislator utroque modo præcipere aliquem actum, nimirum vel absolute obligando ut fiat, vel conditionate tantum, vel ut fiat, vel subeat poena adjuncta; nolens præcisè & determinate obligari in conscientia ut fiat, sed contentus illo modo coactionis, & impellens solum timore poenæ ad faciendum; sicut enim liberum illi est præcipere vel non præcipere talem actum, ita & illum absolute vel conditionate præcipere.

4. In his omnes ferè Theologi conveniunt, sed difficultas & controversia est inter illos, an quando legislator condendo legem poenalem, nihil exprimit de obligatione ad culpam, lex poenalis eam obliget, vel solum ad poenam: Triplex enim circa hoc versatur Authorum sententia. Prima asserit, nullam legem humanam poenalem obligare ad aliquam culpam, sed solum ad poenam, nisi legislator id expresserit sua lege, vel antea per aliquam legem divinam, vel humanam non poenalem, idem præceptum sit. Ita Navarrus in summa cap. 23. & Valentia hic disp. 7. quæst. 5. puncto 6.

5. Secunda distinguit inter legem poenalem, & mixtam, primamque docet non obligare ad aliquam culpam, sed solum ad poenam, nisi legislator id sua lege expresserit; aliam verò & ad culpam & ad poenam obligare, quamvis id legislator non exprimat. Hanc tenent Alphonsus à Castro lib. 1. de lege poenali cap. 8. & 9. cui subscribunt Suarez, Vazquez, Moeratus, & alij.

6. Tertia verò existimat, omnem legem poenalem, sive puram, sive mixtam, obligare non solum ad poenam, sed etiam ad culpam, nisi legislator contrarium expresserit. Ita Magister Soto lib. 1. de iustitia quæst. 6. art. 5. Sylvest. verbo *Inobediencia*; Armilla eodem verbo, num. 2. & Bellarminus lib. 3. de membris Ecclesie cap. 11. & communiter Discipuli D. Thomæ. Quæ sententia probabilior est, & principiis præcedenti disputatione statutis conformior; nam ut ibi dicebamus, obligatio in actu secundo ad culpam, consequitur legem per modum proprietatis, im-

A pedibilis tamen à legislatore: Ergo posita verà lege, qualis est poenalis, statim sequitur obligatio ad culpam, nisi legislator ferendo talem legem, declaret se non intendere obligare ad culpam.

7. Confirmatur primò: Legis humana, quæ absque poenæ comminatione ponuntur, ad culpam obligant, ut omnes fatentur: Ergo & illa quæ statuuntur cum comminatione poenæ. Probatur Consequentia, quia impositio poenæ non tollit obligationem ad culpam, sed indicat illam, nam ut ait Augustinus lib. 1. Retract. cap. 9. *Omnis poenæ si iusta est, peccati poena est, & supplicium nominatur.*

8. B Confirmatur secundò: Diverse leges poenales diversas imponunt poenas: Ergo præsupponunt diversas culpas, si aliunde legislator contrarij non exprimat; non enim existimandum est, legislatorum diversas & graviores poenas infligere, nisi pro diversis & gravioribus culpis.

9. Confirmatur tertio: Lex quam imposuit Deus primis parentibus, fuit poenalis, ut patet ex illis verbis Genes. *In quacunque die comederis ex eo, morte morieris.* At certum est de fide, eam obligasse ad culpam: Ergo lex poenalis obligat ad culpam, nisi contrarium legislator expresserit.

10. C Objicies primò: Omnis lex, maxime poenalis, benignè interpretanda est, quando aliud non constat de mente legislatoris: Ergo quando in lege poenali legislator suaj non exprimit voluntatem obligandi ad culpam, existimandum est, ipsum obligare ad solam poenam. Consequentia videtur manifesta, nam aliàs non benignè, sed valde odiosè, mentem legislatoris interpretaremur.

11. Respondeo quod licet omnis lex, maxime poenalis, benignè interpretanda sit, hoc tamen debet fieri juxta naturam ipsius legis, non verò extrahendo illam à suo statu connaturali; unde cum pertineat ad statum connaturalem legis, ut obliget ad culpam, nisi contrarium legislator exprimat, ut constat ex dictis, eam ad culpam obligare censendum est, nisi oppositum legislator expresserit.

12. D Objicies secundò: Aliquando incurritur irregularitas, quæ poena est lege imposita, absque aliqua culpa, ut irregularitas bigamie, & occisionis iustæ, & similiter poena interdicti, comprehendens innocentes: Ergo lex poenalis obligat ad solam poenam, non verò ad culpam, quando legislator legem condendo, nullam obligationis ad culpam mentionem fecit.

13. E Respondeo quod irregularitates illæ non habent propriè rationem poenæ, sed dicuntur à jure irregularitates significationis, quæ absque culpa incuruntur; unde leges illas statuentes, non sunt leges poenales, de quibus procedit difficultas, & sic argumentum non est ad rem. Ad illud verò quod additur de interdicto, respondeo quod semper imponitur propter culpam alicujus; unde lex præcipiens aliquid sub poena interdicti, obligat non solum ad poenam, sed etiam ad aliquam culpam: quod autem aliqui puniantur sine culpa propria, propter culpam aliorum, multoties expedit in ordine ab bonum commune, sed tunc illa poenitio non habet propriè rationem punitionis seu poenæ respectu illorum qui pariuntur, sed respectu illius qui culpam commisit, qui non solum punitur in se, sed etiam in aliis, qui sunt aliquid illius, utpote compartes ejusdem communitatis.

Aaaa

Ob-

Objicies tertio: Votum penale solum obligat ad penam, si enim aliquis voveat se non lufurum sub pena recitandi rosarium, vel dandi elemosynam pauperibus, satisfacit frangens votum, si rosarium recitet, vel pauperibus elemosynam largiatur: Ergo idem dicendum est de lege penali. Patet consequentia, a paritate rationis; votum enim est quaedam privata lex, quam vovens sibi imponit, sicut lex Principis aut Legislatoris, est lex communis toti communitati imposita.

15. Respondeo hoc argumentum desumptum ex analogia & proportione, quae reperitur inter legem & votum, magis nobis favere, quam nocere, magisque confirmare quam infirmare nostram sententiam. Sicut enim si vovens quando emittit votum, solum intendit se ad aliquam penam obligare, & nullo modo ad culpam, non obligatur nisi ad penam; secus vero si absolute voverit, & votum emittendo non expresserit quod nolle se obligare ad culpam, sed solum aliquam sibi imponere penam, posito quod votum non impleverit. Ita similiter nos dicimus, quod si legislator condens legem penalem, solum intendat subditos obligare ad penam, & intentionem suam exprimat, talis lex non obligat ad culpam, sed tantum ad penam: e contra vero si legislator id non exprimat, & legem absolute condat, non solum ad penam, sed etiam ad culpam subditos obligat, quia, ut supra dicebamus, obligatio ad culpam consequitur legem per modum proprietatis, impedibilis tamen a legislatore; unde si legislator non impediat ne obligatio ad culpam legem consequatur, volendo quod ad culpam non obliget, idque declarando & exprimendo, revera obligat ad culpam, & non solum ad penam.

ARTICULUS II.

An leges penales obligent in foro conscientiae ad penam subeundam ante iudicis sententiam?

§. I.

Quibusdam praemissis referuntur sententiae, & vera eligitur.

16. **N**otandum primo: Leges penales quandoque continere poenas non latas, sed ferendas; aliquando vero poenas latas continere. Tunc censentur continere poenas ferendas, quando in illis non exprimitur haec particula, *ipso facto, ipso iure*, aut alia similis: cum enim leges penales odiosae sint, in benigniorem partem sunt interpretandae, si contrarium aliunde non constet. Tunc vero censentur continere poenas latas, quando in ipsis exprimitur illa particula, *ipso facto &c.* Praesens ergo difficultas non procedit de legibus continentibus poenas ferendas (istas enim manifestum est non obligare ad penam statim subeundam, sed committere penam iudici, ut illam infligat) sed de legibus continentibus poenas latas.
17. Notandum secundo, poenas latas esse in duplici differentia: quaedam sunt passivae, quae consistunt in pura privatione, ut excommunicatio, irregularitas, suspensio &c. Aliae sunt activae, quae requirunt aliquam actionem executivam talis poenae, v.g. pena mortis, exilii, aut spoliationis bonorum. His praemissis,
18. Circa propositam difficultatem triplex versatur sententia. Prima docet, nullam legem penalem obligare ad penam, etiam privativam,

ante iudicis sententiam, una Ecclesiastica lege excepta de excommunicatione ipso facto incurrenda, quae quia hominem privat, non propriis, sed alienis Ecclesiae bonis, quorum per excommunicationem definit homo esse particeps, iuste ab Ecclesia imponi potest ipso facto incurrenda ante ullam iudicis sententiam. Ita Sotus lib. 1. de iustitia quaest. 6. art. 6.

19. Secunda e contra asserit, legem humanam posse obligare in conscientia ante omnem sententiam ad quamcumque poenam, sive privativam, sive positivam, sive gravem, sive levem, illa tantummodo excepta quae malitiam includeret, si ab ipso reo executioni mandaretur, cuiusmodi est occisio seu mutilatio sui ipsius. Ita videtur sentire Alphonsus a Castro lib. 2. de lege penali cap. 5. & 8. & sequentibus, Felinus, & alij Canonistae, capite primo de Constitutione.

20. Tertia vero fatetur quidem legem humanam posse obligare in conscientia ante omnem sententiam, ad quamcumque poenam passivam seu privativam, non tamen ad penam activam, seu quae ad sui executionem aliquam actionem requirit. Hanc docet Cajetanus 2. 2. quaest. 62. art. 3. & Serra hic quaest. 96. art. 4. dubio 3, cum quibus.

Dico primo legem humanam posse obligare in foro conscientiae, ante sententiam iudicis, ad quamcumque poenam passivam seu privativam, seu quae ipsius rei actionem & executionem non requirit.

21. Probatum primo: Leges quae imponunt poenas excommunicationis, suspensionis, interdicti, & irregularitatis, possunt obligare ad illas, ante sententiam iudicis, ut fatetur Soto: Ergo & imponentes quascumque alias poenas, quae ad executionem nullam requirunt actionem.

Nec valet discrimen quod ille Author inter excommunicationem & alias poenas adducit, nimirum quod excommunicatio & aliae censurae Ecclesiasticae, privant solum hominem bonis communibus, quorum Ecclesia est dispensatrix; aliae vero poenae privant hominem bonis suis propriis, quae iure particulari possidet. Non valet, inquam, tum quia saepe maioris momenti & estimationis sunt bona communia, quam privata; tum etiam quia excommunicatio non tantum auferit bona communia, sed etiam propria, nempe vocem eligendi, & capacitatem ut quis eligatur. Adde quod non desunt leges penales, quae de facto ante iudicis sententiam, reum privant propriis bonis, ut lex, quae parochiali beneficio privat eum, qui intra annum post acceptum beneficium sacerdotium non suscipit: lex, quae fructibus beneficij privat officium non recitanti: lex, quae Episcopum ad fructuum perceptorum restitutionem obligat, si post tres menses munus consecrationis non susceperit, quaeque eundem, si intra totidem menses postea id non fecerit, Episcopatu ipso spoliat ut constat ex Tridentino sess. 23. de reformatione cap. 1. Demum Ecclesia in penam criminis reddit aliquos inhabiles ad matrimonium ipso facto, nimirum adulteros, spe futuri matrimonij adulterantes, aut mortis conjugis reos; talium enim matrimonium ante omnem sententiam irritum est.

Dixi autem legem humanam posse obligare ante sententiam iudicis ad quamcumque poenam passivam, seu privativam, quia non semper de facto obli-